

Book review “The Practice of Social Research”¹ By Babbie E.

Mati Tajaroensuk²

Abstract

The Practice of Social Research is a text book about practice of quantitative and qualitative research design. The writer classifies four parts to understand the process of research: 1) Introduction to Inquiry; 2) The Structuring of inquiry: quantitative and qualitative; 3) Mode of observation: quantitative and qualitative; and 4) Analysis of data: quantitative and qualitative. The presentation style of the book has many figures to explain technical terms. In summary, the author shows the prominent principle for evaluating research report should have ethics in each Chapter.

Key word: Book review, research methodology, social research, ethics and politics.

¹ Book review

² Applied Behavioral Science Research's student, Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University
e-mail: mati_narak@hotmail.com. Tel.: 084-0214571

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง แนวทางการวิจัยสังคมศาสตร์ ของ แบบบี้¹
เขียนโดย Babbie E.

มติ ทาเจริญศักดิ์²

บทคัดย่อ

The Practice of Social Research ของ แบบบี้ เป็นตำราระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) กระบวนการค้นหาความจริง 2) โครงสร้างของการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 3) รูปแบบการดำเนินการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ หลักจริยธรรมในการทำวิจัยและการวางตัวให้เป็นกลางท่ามกลางกระแสความคิดต่างๆ ในคำตอบของงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถเอนเอียงความคิด ความเชื่อของตนสนใจในแนวคิด กระแสความคิดใดก็ได้ แต่เมื่อทำงานวิจัย ผู้วิจัยต้องวางตนเป็นกลางทางความคิดและเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่ความจริงเหล่านั้นออกมาให้สังคมได้รับรู้

คำสำคัญ: วิจารณ์หนังสือ ระเบียบวิธีวิจัย จริยธรรมและกระแสความคิด

¹ บทวิจารณ์หนังสือ

² นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
e-mail: mati_narak@hotmail.com. Tel.: 084-0214571

เนื้อหา

การศึกษาระเบียบวิธีวิจัย เป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อใช้ในการทำปริญญานิพนธ์ในการสำเร็จการศึกษา ในปัจจุบันมีหนังสือเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเป็นจำนวนมาก ทำให้การเรียนรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยง่ายยิ่งขึ้น แต่เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของวิธีการทำวิจัยมากกว่าการอธิบายให้เข้าใจถึงฐานคิดของการวิจัย กระบวนการรายละเอียด และเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาการวิจัยที่เป็นหัวใจสำคัญของการทำวิจัย รวมถึงความสำคัญของจรรยาบรรณของนักวิจัย ในหนังสือระเบียบวิธีวิจัยในประเทศไทยไม่ค่อยอธิบายเนื้อหาเหล่านี้มากนัก ทำให้งานวิจัยทั้งของระดับนิสิต นักศึกษา จนถึงระดับอาจารย์ บางครั้งไม่มีความชัดเจนในคำถาม การวิจัย และส่งผลต่อคุณภาพงานวิจัย เพราะไม่สามารถออกแบบการวิจัยที่เหมาะสมกับปัญหา การวิจัยได้ รวมถึงการกระทำบางอย่างที่ละเมิด หลักจรรยาบรรณของนักวิจัย ดังนั้นการศึกษาจากตำราภาษาไทยจึงไม่เพียงพอสำหรับการทำปริญญานิพนธ์และการทำวิจัย การศึกษาจากตำราต่างประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะอธิบายถึงฐานความคิด รายละเอียดสำคัญๆ ต่างๆ ทำให้สามารถเข้าใจแนวคิดของระเบียบวิธีต่างๆ ได้ เมื่อผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีย่อมส่งผลต่องานวิจัยขึ้นนั้น

หนังสือเล่มนี้ ชื่อว่า The Practice of Social Research เขียนโดย แบบี้ ตำราเล่มนี้ เป็นตำราที่เขียนเพื่อให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับการทำวิจัยเบื้องต้น และค่อนข้างที่จะครอบคลุมทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผ่านจำนวนเกือบ 600 หน้า แบบี้ ได้แบ่งเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ ออกเป็น 4 ส่วน หรือแบ่งออกเป็น 17 บท ได้แก่

ในส่วนที่ 1 เป็นการกล่าวนำให้เห็นถึงกระบวนการค้นหาความจริงของมนุษย์ ส่วนนี้ แบบี้ ได้แยกเนื้อหาย่อยออกไป 3 บท แต่ละบทมีเนื้อหาสาระสำคัญดังนี้

บทที่ 1 วิทยาศาสตร์และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ มีเนื้อหาสาระสำคัญ แบบี้ พยายามทำให้ผู้อ่านเห็นว่ามนุษย์โดยปกติเป็นผู้ที่ชอบค้นหาความจริงของสิ่งต่างๆ รอบตัวอยู่แล้ว โดยใช้วิธีการสังเกตต่างๆ ไปเรื่อย จนเกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้นออกมา บุคคลโดยทั่วไปมองว่าประสบการณ์ส่วนตัวของตนเองนั้นเพียงพอแล้วที่จะกลายเป็นความจริงที่แน่นอนขึ้นมา แต่ในความเป็นจริงแล้วความจริงต้องเกิดมาจากการยอมรับของคนอื่นด้วย และเมื่อความจริงเกิดขึ้น แนวคิดทฤษฎีจึงเป็นความพยายามในการศึกษาค้นคว้าของมนุษย์ที่จะสรุปและอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นมาจากอะไร และคำอธิบายเหล่านี้จะต้องสามารถอธิบายในภาพรวมของมนุษย์ได้มากกว่าการอธิบายได้เพียงแค่นั้นๆ เดียว และสิ่งที่มนุษย์ศึกษาคือ การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรต้น ในฐานะที่เป็นสาเหตุ และตัวแปรตาม ในฐานะเป็นผลที่เกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรต้น เป้าหมายในการศึกษาตัวแปรเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 จุดประสงค์ คือ สำรวจบรรยาย และอธิบาย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งหนึ่งควรมีมากกว่า วัตถุประสงค์หนึ่งเสมอ แต่อย่างไรก็ตามยังมีความเห็นบางอย่างที่ขัดแย้งกันในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ เช่น กลุ่มการศึกษาแบบลักษณะเฉพาะ (Idiographic) มองว่าควรศึกษาเป็นกลุ่มเฉพาะอย่างเต็มที่มากกว่า ส่วนกลุ่มแสวงหากฎเกณฑ์ (Nomothetic) มองว่าควรศึกษาทำความเข้าใจเพื่ออธิบายในภาพรวมโดยแสวงหากฎเกณฑ์มาอธิบายในสิ่งที่ศึกษา และอ้างอิงไปยังเหตุการณ์ทั่วไป รูปแบบการใช้เหตุผลของนักวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 2

ประเภท คือ 1) อุปนัย (Inductive) เป็นการสร้างข้อสรุปจากการสังเกตต่างๆ ไป และรวบรวมเป็นจนสามารถสร้างเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อความที่อธิบายปรากฏการณ์นั้น 2) นิรนัย (Deductive) เป็นการใช้แนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่ในการทำนายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยรวบรวมมาหรือข้อมูล สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวเลข และ 2) ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ เช่น ความรู้สึกนึกคิด คำบรรยายเล่าเหตุการณ์ เป็นข้อมูลคนละรูปแบบกัน แต่ข้อมูลทั้งสองประเภทนี้ต่างมีความจำเป็นทั้งคู่ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยนั้น

บทที่ 2 การค้นหาความจริงทางสังคม: จริยธรรมและการเมือง ในเนื้อหาส่วนนี้ แบบบีนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมของนักวิจัยว่าควรดำเนินการวิจัยอย่างไร จริยธรรมในการวิจัยเปรียบเสมือนกับสิ่งที่สังคมบอกว่าการวิจัยควรทำหรือไม่ทำ เช่น การเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างควรเป็นการสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ไม่ควรดำเนินการวิจัยที่เป็นการทำร้ายกลุ่มตัวอย่าง หากเป็นงานวิจัยที่มีความเสี่ยง ควรจะมีการอธิบายความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นระหว่างการวิจัย การเก็บความลับของผู้ให้ข้อมูล นักวิจัยควรเปิดเผยข้อผิดพลาด ข้อจำกัด ขอบเขต และจุดอ่อนในงานวิจัยของตนเองด้วย และในด้านความเชื่อของกลุ่มแนวคิด (politics) แบบบี เน้นว่า ความแตกต่างเหล่านั้นมีอยู่แล้วในการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์เพราะมีกลุ่มนักคิดต่างๆ ที่มีมุมมองทางสังคมศาสตร์ที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มโครงสร้างหน้าที่ กลุ่มแนวคิดของมาร์กซิสต์ แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดของชาร์ล ดาวินส์ แนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ เป็นต้น ผู้คนในสังคมต่างรับเอาความคิดเหล่านั้นเข้ามาใช้ในการดำรงชีวิตไม่เว้นแม้แต่นักวิจัย เพราะการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์แท้จริง

แล้วเกี่ยวข้องกับชีวิตทางสังคมของมนุษย์อยู่แล้ว นักวิจัยจึงสามารถมีความคิดเห็นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งในแต่ละกลุ่มความคิดได้ แต่เมื่อดำเนินวิจัยแล้วผู้วิจัยควรวางแผนการดำเนินการวิจัยที่เป็นกลางยึดถือข้อมูลเป็นหลักในการอธิบาย เพราะงานวิจัยเมื่อตีพิมพ์ออกไปจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในสังคมอย่างมาก

บทที่ 3 การค้นหาความจริง ทฤษฎี และตัวอย่างสาระสำคัญของเนื้อหาบทนี้ คือ การอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดทฤษฎีในสังคมศาสตร์ต่างๆ ว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยอย่างไร แบบบี เปรียบว่า การมีทฤษฎีประกอบในการวิจัย จะส่งผลต่องานวิจัย 3 ประการประกอบด้วย 1) ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาปรากฏการณ์อย่างมีทิศทาง 2) ทำให้รู้ว่าควรจะทำการศึกษาปรากฏการณ์อย่างไร และ 3) ทำให้มองเห็นทิศทางของการวิจัยว่าจะไปในทิศทางใด แนวคิดทฤษฎีที่ยกตัวอย่างมาในหนังสือ ประกอบด้วยแนวคิดระดับใหญ่ (Macro) แนวคิดระดับเล็ก (Micro) กรอบความคิด ของปฏิฐานนิยม กลุ่มแนวคิดการคัดเลือกตามธรรมชาติของดาร์วิน แนวคิดขัดแย้งแนวคิดปฏิสังสรรค์สัญลักษณ์ โครงสร้างหน้าที่สตรีนิยม เป็นต้น แนวคิดทฤษฎีเหล่านี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญๆ คือ แนวคิดประกอบมาจากการสังเกตไปเรื่อยๆ จนได้ความจริง เมื่อได้ความจริงขึ้นมากก็พัฒนาขึ้นจนกลายเป็นกฎ จากนั้นจึงพัฒนาเป็นแนวคิด ตัวแปร และกลายเป็นกฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันได้ มีข้อตกลงเบื้องต้น ข้อเสนอ และมีสมมติฐานขึ้นในการใช้ทฤษฎีเหล่านี้ ผู้วิจัยจะเริ่มจากการดำเนินการวิจัย แนวคิดทฤษฎี ไปสู่การปฏิบัติเพื่อลงไปศึกษาได้จริง และไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามแต่ละแนวคิดทฤษฎีต่างใช้หลักของ นิรนัย และ อุปนัยทั้งสิ้นในการทำวิจัย

ในส่วนที่ 2 เป็นเนื้อหาของโครงสร้างของการศึกษาระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เนื้อหาในส่วนนี้ แบบบี สรุปลงองค์ประกอบที่ต้องมีในการทำวิจัยทุกงาน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บทย่อย ประกอบด้วย

บทที่ 4 จุดประสงค์และการออกแบบการวิจัย แบบบี เปรียบให้เห็นว่าทุกการออกแบบการวิจัย จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องการความชัดเจนในสิ่งที่ต้องการจะศึกษา และต้องมีทางเป็นไปได้ในการศึกษาด้วย ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจว่าจุดประสงค์ที่ตนเองจะศึกษาคืออะไร ต้องการศึกษาระดับใด แบบบี จำแนกออกเป็น 3 ระดับในจุดประสงค์ของการศึกษา คือ 1) สำรวจ (Exploration) จุดประสงค์ในระดับนี้ ผู้วิจัยทำเพื่อทำความเข้าใจในบางปรากฏการณ์ 2) บรรยาย (Description) เป็นการวิธีการศึกษาที่มีการวัดที่แม่นยำและมีการรายงานคุณลักษณะของปรากฏการณ์หรือบางกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษา และ 3) การอธิบาย (Explanation) เป็นการค้นพบและรายงานถึงความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่ศึกษาอยู่ จึงเปรียบ เปรียบเป็นการอธิบายว่าปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไร และในฐานคติของระเบียบวิธีวิจัย จะเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบการทำวิจัยประกอบกัน คือ กลุ่มแนวคิด แสวงหากฎเกณฑ์ กลุ่มนี้ศึกษาเพื่อหาคำอธิบายออกมาเป็นกฎและอธิบายไปยังประชากร หรือ เหตุการณ์อื่นๆ ได้ และมองตัวแปรเป็นวัตถุวิสัย (Objective) และกลุ่มแนวคิดแบบลักษณะเฉพาะ กลุ่มนี้เชื่อว่าการศึกษาวิจัยสามารถอธิบายได้ เฉพาะแห่ง ไม่สามารถอ้างอิงไปยังเหตุการณ์อื่นได้ ไม่เน้นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนมาก แต่มุ่งเน้นที่การอธิบายข้อเสนอแนะที่มาจากกลุ่มคนที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้น ในการออกแบบการวิจัย ควรเริ่มต้นจากความสนใจ แนวคิด หรือ ทฤษฎี

ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือเพื่อทดสอบทฤษฎี เพื่อหาคำถามในการวิจัย สิ่งนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศ หรือ ลูกศรที่บอกว่าควรจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบใด จากนั้นจึงสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยของตนเอง ขึ้นมาและเลือกว่าจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยอะไร เลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างไร จากนั้นหาแนวทางในการศึกษา แปลงจากทฤษฎีให้เป็นวิธีการศึกษาได้จริง หากเป็นวิจัยเชิงปริมาณ จะต้องศึกษานิยามว่าจะวัดออกมาเป็นตัวเลขได้อย่างไร หากเป็นวิจัยเชิงคุณภาพต้องพิจารณาการเข้าไปเก็บข้อมูลจะอย่างไร

บทที่ 5 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ในเนื้อหาสาระในส่วนนี้ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะเหมือนตำราระเบียบวิธีวิจัยอื่นๆ เช่น ประเภทของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การใช้ความน่าจะเป็นกับการไม่ใช้ความน่าจะเป็น และในแต่ละประเภทมีแต่ละวิธีเหมือนกัน แต่ แบบบี ได้เล่าถึงเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้การเลือกกลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญกับการศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง ยกตัวอย่างจากการทำสำรวจการเลือกประธานาธิบดีของประชาชนสหรัฐอเมริกาซึ่งผลการศึกษาและผลการเลือกตั้งจริงๆ กลับแตกต่างกันอย่างมาก เพราะผู้ทำการสำรวจใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ผิดพลาด ทำให้ผลการสำรวจแตกต่างกับผลการเลือกตั้งจริงเป็นอย่างมาก

บทที่ 6 การวัดในการศึกษาวิจัย เนื้อหาสาระสำคัญ โดยส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับหนังสือระเบียบวิธีวิจัยอื่นๆ คือ การวัดเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้ปรากฏการณ์ที่ศึกษาเป็นตัวเลขโดยเฉพาะวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจึงต้องพยายามศึกษาแนวคิด และทฤษฎีในตัวแปรที่ศึกษา เพื่อให้สามารถนำมาทำเป็นเครื่องมือวัด เพื่อเก็บเป็นตัวเลขในการปฏิบัติจริงให้ได้ ในการสร้างเครื่องมือวัดจะต้องคำนึงถึง ความเที่ยงตรง

(Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือที่นั่นด้วย ว่ามีค่าที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากยิ่งขึ้น และ

บทที่ 7 ประเภทของการวัด แบบบี แบ่งประเภท ของการวัดออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การวัดแบบตัวบ่งชี้ (Index) หมายถึง การวัดแบบเป็นกลุ่มและเรียงอันดับ โดยการนำเสนอที่นั่นมักจะนำเสนอในรูปแบบของการดูความถี่คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ แล้วสรุปผล ไม่สามารถสะสมตัวเลขได้ การวัดแบบนี้เทียบได้กับการวัดในระดับนามบัญญัติ (Nominal) และ เรียงลำดับ (Ordinal) และ 2) การวัดแบบระดับ (Scale) การวัดแบบนี้ เป็นการวัดแบบเป็นคะแนน สะสมได้ เปรียบเสมือนเป็นมาตรวัดแบบอัตราภาค (Interval) และอัตราส่วน (Ratio) พร้อมกับประเภทการวัดในรูปแบบต่างๆ เช่น การวัดแบบลิเคิร์ต สเกล (Likert Scale) การวัดแบบเธอร์สโตน (Thurstone) เป็นต้น

ในส่วนของ 3 เป็นเนื้อหาในรูปแบบการดำเนินการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 5 บทย่อย ประกอบด้วย

บทที่ 8 การวิจัยเชิงสำรวจ (Surveys) ในความหมายของ แบบบี นั้น ให้ความหมายเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยที่เก็บข้อมูลจากการใช้แบบวัดแบบสอบถามในการเก็บโดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ การใช้แบบสอบถาม แบบวัดในการรวบรวมข้อมูล เขาถือว่าเป็นการวิจัยเชิงสำรวจทั้งสิ้น แบบบี มองว่าการวิจัยเชิงสำรวจเหมาะสมอย่างยิ่ง ในการบรรยายปรากฏการณ์ที่มีประชากรจำนวนมาก นอกจากนั้น ข้อมูลที่เก็บมายังสามารถใช้ในการอธิบาย ได้อีกด้วยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบบี มองไว้ 2 ประเด็นว่า 1) ควรใช้การถามคำถาม หรือ 2) ถามความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่ ต่อประเด็นที่มีมุมมองแตกต่างกัน คำถามนั้นสามารถเป็นได้ทั้ง

ปลายเปิด (มีอิสระในคำตอบ) และปลายปิด (เลือกตอบจากรายการที่มีให้) การสัมภาษณ์ การโทรศัพท์สอบถาม การในเครื่องมือออนไลน์ ก็มีความสำคัญสำหรับการเก็บข้อมูลแบบนี้เช่นกัน แบบบี ได้เปรียบเทียบให้ดูความแตกต่างของการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันดังนี้ การให้กลุ่มตัวอย่างตอบในแบบสอบถามมีข้อดีกว่าการสัมภาษณ์ตรงที่ ประหยัดค่าใช้จ่าย ความรวดเร็ว ความเสี่ยงที่มาจาก อคติของผู้สัมภาษณ์ และการที่แบบสอบถามสามารถเก็บความลับของผู้ตอบได้ดีกว่า ย่อมทำให้สามารถที่ได้ข้อมูลที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนกว่า แต่การสัมภาษณ์เองก็มีข้อได้เปรียบบางข้อ เช่น โอกาสที่จะได้ข้อมูลครบถ้วนมีมากกว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถ ทำความเข้าใจกับคำถามได้ และที่สำคัญคือ ผู้สัมภาษณ์สามารถปรับกลุ่มตัวอย่างและการรวบรวมข้อมูลแบบเฉพาะได้ การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เองเมื่อเปรียบเทียบกับสัมภาษณ์แบบพบปะกัน มีความสะดวกกว่าและประหยัดกว่ารวมถึงสามารถสัมภาษณ์ในพื้นที่เสี่ยงได้อีกด้วย และสุดท้ายการทำแบบสอบถามออนไลน์นั้นเป็นวิธีที่มีจุดแข็งและมีจุดอ่อน จุดแข็งคือ เป็นวิธีที่ประหยัดและสร้างได้เร็วที่สุด แต่ข้อมูลที่ได้อาจจะมีความแตกต่างกับประชากรก็เป็นได้

บทที่ 9 การวิจัยเชิงทดลอง แบบบี ได้ให้ความหมายที่กระชับรัดว่า เป็นการวิจัยที่มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาและมีการกระทำบางอย่างกับกลุ่มตัวอย่างจากนั้นเก็บข้อมูลกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับ พวกเขา ซึ่งการวิจัยเชิงทดลองนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการอธิบายความเป็นสาเหตุของตัวแปรต้น เขาได้อธิบายว่าสิ่งที่ควรจะมีในการวิจัยเชิงทดลองจะต้องมีการข้อมูลก่อนและหลังการฝึกเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการ และควรมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและควบคุมเพื่อเปรียบเทียบระหว่างคนที่ได้รับการฝึกกับไม่ได้รับ

การฝึก แต่อย่างไรก็ตามไม่ควรที่จะบอกแก่กลุ่มตัวอย่างว่ากลุ่มใดอยู่กลุ่มควบคุม และกลุ่มใดอยู่กลุ่มทดลอง และเนื่องจากการที่วิจัยเชิงทดลองมีจุดแข็งที่สามารถอธิบายความเป็นเหตุเป็นผลได้ดีที่สุด แต่ในบางครั้งผลการวิจัยเชิงทดลองอาจจะไม่ใช่ผลเดียวกัน (Not reflect) กับในความเป็นจริง เพราะว่าบางครั้งสภาพที่ถูกตั้งไว้ในกรวิจัยเชิงทดลองอาจจะไม่ใช่สภาพที่เป็นจริงตามธรรมชาติ ทำให้ได้ผลลัพธ์ออกมาไม่เหมือนกัน

บทที่ 10 การวิจัยที่ไม่มีการวัด (Unobtrusive Measures) การวิจัยที่ไม่ใช้การวัดในการเก็บข้อมูล ในรูปแบบนี้มีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ แบบนี้ ได้แบ่งประเภทการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการศึกษาจากบันทึกข้อความ การติดต่อสื่อสารของมนุษย์จากหนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เพลง จดหมายต่างๆ เป็นต้น ข้อมูลที่เก็บสามารถเก็บได้ทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น การลงรหัสข้อความ การตีความข้อความที่ชัดเจน หรือความหมายแฝงในข้อความ และข้อมูลปริมาณด้วยการบันทึกให้เป็นตัวเลข เช่น ความถี่ของคำที่พบเข้ากลุ่มหมวดหมู่ที่ผู้วิจัยจัดกลุ่มไว้ 2) การวิเคราะห์แบบใช้ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์แล้วมาสนับสนุนประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ (Analyzing existing statistics) เป็นการนำข้อมูลที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วหรือยังไม่มีมีการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาใช้ในการสนับสนุนประเด็นที่ศึกษาของผู้วิจัย อย่างไรก็ตามการวิจัยประเภทนี้ผู้ต้องระมัดระวังที่จะส่งผลกระทบต่องานวิจัย ในด้านความเที่ยงตรง คือ การใช้เหตุผลที่ในการสรุปและคำตอบที่ได้จากการวิเคราะห์ เพราะว่าข้อมูลที่ได้มาไม่ใช่ข้อมูลที่ผู้วิจัยวัดมาจากเครื่องมือที่สร้างตามแนวคิดและทฤษฎี อย่างเช่น

การศึกษาของ เดอร์ไคหม์ (Durkheim) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายและสรุปว่านิกายทางศาสนาที่แตกต่างกันมีการควบคุมทางสังคมต่างกันทำให้การฆ่าตัวของผู้นับถือนิกายแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่เดอร์ไคหม์นำมาวิเคราะห์พบว่า ข้อมูลเป็นคนละช่วงเวลาและคนละเมืองกัน และปัญหาความเชื่อมั่น ปัญหานี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลทางสถิติที่ได้มา ผู้วิจัยจึงต้องตรวจสอบที่มาของข้อมูลเหล่านั้นว่าได้มาอย่างไรมาจากเครื่องมือวัดที่เหมาะสมหรือไม่

3) การเปรียบเทียบและการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Comparative and historical research) เป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีทางสังคมศาสตร์ สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ หรือศาสตร์อื่นๆ ในการอธิบายสภาพสังคม หรือ หน่วยในสังคม (Social unit) ในช่วงเวลาหนึ่งในการเปรียบเทียบกับอีกสังคมหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วการวิจัยลักษณะนี้มักจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ของวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าวิจัยเชิงปริมาณ แต่ไม่ได้หมายความว่าต้องใช้แต่ข้อมูลเชิงคุณภาพเท่านั้น ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถใช้ได้ด้วย เช่น จำนวนประชากร อัตราอาชญากรรม อัตราว่างงาน

บทที่ 11 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบนี้ เรียกว่า การวิจัยคุณภาพในสนาม (Qualitative field research) การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาไปที่ผู้วิจัยเข้าไปอยู่ในสนามวิจัย มีกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กัน อย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่แล้วการวิจัยเชิงคุณภาพมักจะศึกษาในปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถทำให้เป็นตัวเลขได้ ลักษณะเฉพาะที่วิจัยเชิงคุณภาพมีแต่วิจัยเชิงปริมาณไม่มี คือ บทบาทของการเป็นผู้สังเกตที่สามารถเป็นได้ทั้งแบบภายนอกหรือแบบไม่มีส่วนร่วมใดๆ กับสนามวิจัย จนถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสนามการวิจัย และ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล การวิจัยเชิงคุณภาพเอง มีแนวทางการศึกษาหลายวิธีเช่นกันที่ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้แนวทางเหล่านั้นในการศึกษาตามคำถามการวิจัย เช่น การศึกษากรณี (Case study) การศึกษาปรากฏการณ์วิทยา (Ethnomethodology) ทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) การศึกษาตามธรรมชาติ (Naturalism) เป็นต้น และ

บทที่ 12 การวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) การวิจัยเชิงประเมินเป็นรูปแบบหนึ่งของวิจัยประยุกต์ (Applied research) ในการศึกษาผลของการแทรกแซงทางสังคม (Social interventions) หัวข้อของการวิจัยประเภทนี้มักจะเป็นการศึกษาประเมินค่า ต้นทุนกับผลประโยชน์ ศึกษาการดูแล ประเมินโปรแกรม การประเมินผลลัพธ์ บางครั้งใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Participatory action research) ในการทำวิจัยเชิงประเมิน ผู้วิจัยควรใส่ใจในการกำหนดปัญหา การวัดที่เหมาะสม เกณฑ์ที่ใช้ในการบ่งบอกว่าสำเร็จ หรือล้มเหลว รวมถึงการกำหนดผลลัพธ์ บริบทในการวัดการทดลอง กำหนดรูปแบบการศึกษาในการแทรกแซง แบบนี้ ได้จำแนกประเภทของการวิจัยเชิงประเมินออกเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินที่ใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงทดลอง และการวิจัยเชิงประเมินที่ใช้ข้อมูลทั้งปริมาณและคุณภาพในการประเมินผล

และในส่วนที่ 4 เป็นส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในส่วนนี้ แบบนี้ จำแนกออกเป็น 5 บทด้วยกัน

ในบทที่ 13 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพ แบบนี้ กล่าวว่า การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลขและตีความจากข้อมูลเหล่านั้น โดยพยายามเชื่อมโยงแนวคิด

ทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์กับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การค้นพบรูปแบบที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ศึกษา หรือสามารถที่เป็นไปได้ที่จะเกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยมีกระบวนการ ในการเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ควรเตรียมในรูปแบบของ การลงรหัส การบันทึก และแผนกรอบความคิด (Concept mapping) ในการลงรหัสผู้วิจัยมักจะตั้ง รหัสมาจากแนวคิดทฤษฎี ที่ใช้ในการช่วยอธิบายปรากฏการณ์ หรือบางครั้งสามารถตั้งเป็นรหัสปลายเปิดได้ บันทึกต่างๆที่ผู้วิจัยบันทึกไว้ จะเปรียบเสมือนเป็นข้อมูล ที่ผู้วิจัยจะให้รหัสกับข้อความ ว่าเป็นความหมายเป็นแนวคิดทฤษฎี เป็นข้อสรุป หรืออื่นๆ ที่ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ และแผนกรอบความคิดที่ผู้วิจัยจะใช้ในการสำรวจความสัมพันธ์ของข้อมูล

บทที่ 14 เป็นบทที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สารสำคัญของบทนี้ แบบนี้ อธิบายว่าเป็นการแปลงข้อมูลที่เป็นตัวเลข ให้เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัย ควรนำเสนอจำนวนของข้อมูลที่รวบรวมมาให้เห็นว่าเป็นอย่างไร แบบนี้ได้จำแนกประเภทของการวิเคราะห์ทางสถิติเอาไว้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว (Univariate Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียวและการนำเสนอข้อมูลในลักษณะของความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรนั้น 2) การเปรียบเทียบกลุ่มย่อย (Subgroup comparison) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรเดียว โดยมีการจำแนกเปรียบเทียบข้อมูลหรือคะแนนในแต่ละกลุ่มย่อย ว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ 3) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของคู่ตัวแปร (Bivariate Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรสองตัวที่เกิดขึ้นพร้อมกันเพื่อทดสอบว่าตัวแปร

สองตัวนี้มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ 4) การวิเคราะห์หลายตัวแปร (Multivariate Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรที่เกิดขึ้นพร้อมกันมากกว่าสองตัวเป็นต้นไป ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ที่ดูผลที่เกิดมาจาก อายุ เพศ และ ชั้นชั้นทางสังคมบนความเลื่อมใสในศาสนา 5) การศึกษาเพื่อหาสาเหตุ (Sociological diagnostics) เป็นการศึกษาค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อปัญหาที่กำลังศึกษา โดยใช้การจัดกลุ่มทางสังคม เช่น เชื้อชาติ เพศ ในการจำแนกคนออกเป็นกลุ่มและเปรียบเทียบกัน

บทที่ 15 เป็นการกระบวนกรวิเคราะห์ในรูปแบบของการทดสอบความสัมพันธ์วง (Elaboration model) เป็นกระบวนกรทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามว่าเป็นความสัมพันธ์กันจริงหรือเป็นความสัมพันธ์วงด้วยการทดสอบกับตัวแปรตัวที่ 3 แบบนี้ เรียกตัวแปรนี้ว่าตัวแปรทดสอบ (Test variable) ในการทดสอบมีกระบวนกรสำคัญคือ เปรียบเทียบระหว่างอิทธิพลของตัวแปรต้นต่อตัวแปรตามที่ยังไม่ได้ควบคุมอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อน (Zero-order relationship) และอิทธิพลของตัวแปรต้นและตัวแปรตามที่มีการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรแทรกซ้อนแล้ว (Partial relationships) วิธีการทดสอบจำแนกออกเป็น 2 วิธี คือ วิธีที่ 1 จัดเป็นตัวแปรแทรกอยู่ตรงกลาง (Intervening test variable) วิธีการในรูปแบบคล้ายกับวิธีการศึกษาตัวแปรคั่นกลาง (Mediator variable) และวิธีที่ 2 เป็นการทดสอบที่ใช้ตัวแปรทดสอบเป็นตัวแปรต้นและทดสอบความสัมพันธ์ต่อตัวแปรต้นเดิมและตัวแปรตาม (Antecedent test variable) ค่าความสัมพันธ์ที่พบจะบอกถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นความสัมพันธ์ลวง (Spurious

relationships) หรือความสัมพันธ์ปลอม (Suppressor relationships)

บทที่ 16 เป็นวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติต่างๆ แบบนี้ จำแนกสถิติออกเป็น สถิติบรรยาย (descriptive statistic) และ สถิติอ้างอิง (inferential statistic) และกล่าวถึงแนวคิดของการวิเคราะห์ทางสถิติแต่ละประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร (Multivariate techniques) เช่น Path analysis, Time-series, Factor analysis, Discriminant analysis, Log-linear model, Odds-ratio, Geographic information อีกด้วย และในบทสุดท้าย

บทที่ 17 เป็นเรื่องของวิธีการสืบค้นและการเขียนงานวิจัย แบบนี้ ได้ให้แนวทางในการสืบค้น การเลือกการอ่านงานวิจัยเอาไว้พร้อมทั้งให้หัวข้อในการดูว่าควรจะดูในส่วนอะไรบ้างในการประเมินคุณภาพของงานวิจัยนั้น เช่น แนวคิดทฤษฎี การออกแบบการวิจัย การวัด การเลือกกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบตามระเบียบวิธีวิจัยต่างๆ ว่าควรดูที่อะไรบ้าง รวมถึงแนวทางการเขียนงานวิจัยต้องมีเนื้อหาอะไรบ้าง

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ในมุมมองของผู้วิจารณ์ ที่ผู้เขียนพยายามจะสื่อออกมาจากหนังสือเล่มนี้มากที่สุด คือ ประเด็นของจริยธรรมและความเชื่อในการทำวิจัยของผู้วิจัย (Politics) แบบนี้ เขียนประเด็นนี้อยู่ในเนื้อหาส่วนแรกของหนังสือด้วยซ้ำ แตกต่างจากตำราส่วนใหญ่ที่จะเขียนประเด็นนี้ในท้ายเล่ม หลักจริยธรรมนั้น มีเนื้อหาคล้ายกับตำราเล่มอื่นๆ แต่ในประเด็นของความเชื่อในการทำวิจัยแบบนี้ ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เขาอธิบายให้เห็นถึงว่าความเชื่อของมนุษย์ มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการทำวิจัยและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แต่เขาไม่ได้ชี้ให้เห็นว่าอะไรความเชื่อใดถูกหรือผิด ชัดแย้งกันอย่างไร แต่สิ่งที่เขาเน้น คือ กระบวนกรทาง

วิทยาศาสตร์ไม่ใช่กระบวนการที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ เพราะสำหรับเขาแล้วมองว่า การวิจัยทางสังคมศาสตร์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม การวิจัยจึงเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคล แนวคิดต่างๆของสังคม และผู้วิจัยเป็นมนุษย์ที่อยู่ในห้วงเหล่านี้เหมือนกับคนทั่วไป และย่อมมีความเห็น ความเชื่อบางอย่างที่แตกต่างกันออกไป นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ต้องพยายามวางแผนการวิจัยที่อยู่ตรงกลางระหว่างความเชื่อ ความขัดแย้งทางความคิดต่างๆ ประเด็นเหล่านี้ไม่ได้ทำให้การศึกษาทางสังคมศาสตร์ต้องหยุด แต่กลับทำให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อยๆ ในการศึกษาเรื่อยๆ และเมื่อเกิดการพัฒนาความรู้ที่เพิ่มขึ้นย่อมส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ และส่งผลยังความคิดพื้นฐานและความเชื่อของบุคคลด้วย แต่อย่างไรผู้วิจัยจะต้องพึงระลึกอยู่ในใจเสมอว่า ผู้วิจัยไม่ควรใช้ค่านิยมส่วนตัวมากำก่ายในคุณภาพและความซื่อตรงในผลการวิจัยของตนเอง แต่ไม่ได้หมายความว่า นักวิจัยไม่ต้องได้แย้งทางความคิด นักวิจัยสามารถทำเรื่องเกี่ยวกับอคติทางเชื้อชาติได้ แต่เมื่อผลการศึกษาออกมานักวิจัยจะต้องยืนอยู่ตรงข้ามกับอคติเหล่านั้นและทำหน้าที่ในการเป็นกระบอกเสียงในการเผยแพร่เรื่องราวเหล่านั้นให้สังคมได้รับรู้ว่าเป็นกลางที่สุด เมื่อขึ้นสู่ส่วนที่ 2 จะมีการกล่าวถึงหลักจริยธรรมที่นักวิจัยควรทำที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทนั้นเสมอๆ โดยเฉพาะในบทที่ 10 ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ (Analyzing existing statistic) ที่ผู้วิจัยจะต้องระมัดระวังในการอธิบาย เพราะข้อมูลที่นำมาใช้อาจไม่ได้ครอบคลุมกับเรื่องหรือประเด็นที่ผู้วิจัยจะศึกษา ดังนั้นการอธิบาย ให้เหตุผลจากข้อมูลเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่อาจตัดสินในอย่างมีอคติทำให้คลาดเคลื่อน

กับความเป็นจริงได้ หากนักวิจัยละเลยในเรื่องนี้เท่ากับ ได้ละเลยจริยธรรมของการเป็นนักวิจัยที่เปรียบเสมือนจรรยาบรรณในวิชาชีพ ผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์เปรียบเสมือนแรงขับเคลื่อนที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมโดยรวม หากงานวิจัยนั้นไม่ยืนอยู่บนกระบวนการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับหรือเป็นกลางย่อมทำให้เกิดความสงสัยในความจริง และส่งผลต่อความคิด ความเชื่อที่ผิดของบุคคลและสังคมต่อไปในอนาคต รวมถึงเนื้อหาในการตรวจสอบความสัมพันธ์ลวง ที่บ่อยครั้งผู้วิจัยไม่สามารถอธิบายหรือไม่ชัดเจนในความสัมพันธ์ของตัวแปร จึงต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ว่ามีตัวแปรใดแฝงอยู่ในความสัมพันธ์นี้ และส่งผลให้เป็นความสัมพันธ์ลวง (Spurious relationship) เช่น ผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของรองเท้ากับความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ แต่ในความเป็นจริงแล้วไม่มีทางที่ตัวใดตัวหนึ่งจะสาเหตุให้อีกตัวได้ ผู้วิจัยจึงต้องมองให้เห็นตัวแปรที่ซ่อนอยู่ คือ อายุ เมื่ออายุมากขึ้นขนาดเท้าจึงโตขึ้นตามอายุ และเมื่ออายุมากขึ้นความสามารถทางการเรียนคณิตศาสตร์ก็ดีขึ้น ดังนั้นการพิจารณาค่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องที่นักวิจัยควรพิจารณาด้วยและวิธีการที่ใช้ในการทดสอบความสัมพันธ์ลวง (Elaboration model) ที่ แบบบี้ ได้อธิบายไว้ในบทที่ 15 นั้นเอง

นอกจากนั้นแล้ว ยังมีเนื้อหาสำหรับนักวิจัยมือใหม่ในการเลือกงานวิจัย บ่อยครั้งที่นิสิตนักศึกษาที่เริ่มต้นเรียนวิจัยไม่รู้ว่า จะเลือกงานวิจัยเล่มไหนมาใช้ในการวิจัยของตนเอง ดูอย่างไรถึงจะรู้ว่างานวิจัยเล่มนี้เป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ แบบบี้ ได้สรุปคำถามที่ผู้วิจัยควรตั้งคำถามในการอ่านงานวิจัยเพื่อประเมินคุณภาพของงานวิจัยไว้ในบทที่ 17 ของหนังสือเล่มนี้ แนวทางนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการตรวจสอบคุณภาพงานวิจัยและเปรียบเสมือนเป็นข้อเตือนใจ

ในการทำวิจัยให้นักวิจัยว่า ควรพิจารณาในประเด็นใดบ้างให้งานวิจัยของตนเองมีคุณภาพ และผู้วิจารณ์มองว่ามีตำราน้อยเล่มที่จะอธิบายถึงวิธีการพิจารณาการอ่านรายงานการวิจัย เพื่อคัดรายงานวิจัยที่มีคุณภาพมาใช้ในงานของตนเอง สำหรับภาษาไทยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จาก ดุจเดือน พันธุนาวิน (2551)

บรรณานุกรม

ดุจเดือน พันธุนาวิน. (2551). *หลักและวิธีการประมวลเอกสารเพื่อความเป็นเลิศในการวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Babbie, E. (2013). *The Practice of Social Research*. 13 edition. Wadsworth, Cengage Learning.

